

Abstract nr: 5**Barnanpassad återgivning av utredning Neuropsykolog Inger Kärnekull-Jakobsson**

Inger Kärnekull-Jakobsson¹

¹⁾ Landstinget Dalarna Habiliteringen Mora, Mora

Det är inte ovanligt att man i Vuxenhabiliteringen möter unga vuxna som inte känner till sin diagnos och inte heller sina starka och svaga sidor, behov och rättigheter. Då blir det svårt att kämpa för ett vuxenliv där man får ta till vara sina möjligheter.

Vi har i Mora habilitering erfarenheter av att det är viktigt att tidigt börja en dialog och sätta barnet i fokus, redan från 6 års ålder, eftersom det är svårare när barnet kommit in i puberteten och är upptaget av andra mognadsfaktorer.

Det är angeläget att hitta ett språk att tala med barnet och dess omgivning om funktionsnedsättningen. Det bidrar till att avdramatisera diagnosen och skapa ett aktivt förhållningssätt till svårigheterna. Det är att visa barnet respekt och tilltro. Det har också visat sig vara ett bra stöd till föräldrarna att hitta en hållning och ett språk att samtala med barnet om funktionsnedsättningen.

En barnanpassad återgivning av utredning är en redovisning i skrift med bilder av vad barnet har lätt för/är bra på/egenskaper/ har svårt med/ behöver hjälp med och diagnosen på lätt svenska.

Jag har i nuläget erfarenheter av 55 barnanpassade återgivningar med barn 6-12 år. med diagnoserna ADHD, Autismspektrum, Lindrig och Måttlig utvecklingsstörning, CP (cerebral pares) och EDS (Ehler Danlos syndrom).

Jag har gjort utvärderande intervjuer med 7 föräldrar och ett barn.

Citat: "Du kan se saker som jag inte ser, svagheter som han behöver hjälp med. Jag har blivit trygg med hans svagheter".

Abstract nr: 6**John Blund****Effekt av massage på sömnstörningar hos barn med funktionshinder.**

Pernilla Levander¹

¹⁾ Habiliteringen, Halmstad

John Blund

Effekt av massage på sömnstörningar hos barn med funktionshinder.

Abstract

Bakgrund: Massagemetoden Taktipro har sedan åtta år erbjudits ett fåtal barn och deras föräldrar på Habiliteringen i Halmstad. Många har beskrivit metodens positiva påverkan på sömn och koncentration.

Syfte: Att undersöka om massagemetoden Taktipro ger bättre sömn och koncentrationsförmåga hos barn med funktionsnedsättning och i så fall bör permanentas som behandlingsmetod på Habiliteringen.

Metod: Tio barn 6-15 år med olika funktionsnedsättning och med någon form av insomningsproblematik erbjöds massage enligt Taktipro under 2010/2011. Grupp 1 tog emot ryggmassage i samband med sänggåendet under 7 veckor. Grupp 2 tog emot ryggmassage i samband med sänggåendet samt en helkroppsmassage i veckan på Habiliteringen under 7 veckor. Före och efter massageperioden fick föräldrar och barn gemensamt ange effekten på skala 1-10. Föräldrarna förde även dagbok samt svarade på tillägsfrågor före och efter studien.

Resultat : Sju barn och deras föräldrar deltog och alla upplevde positiva skillnader i kvällsrutiner, insomning, nattsömn och flera av föräldrarna uttryckte även en välkommen känsla av ökad anknytning till sitt barn. Man tycks även kunna se att det inte skilde något nämnvärt mellan den grupp som fick massage regelbundet på Hab och den grupp som efter den gemensamma föräldrautbildningen endast gav massage i samband med sänggåendet.

Slutsats: Taktil massage visade god effekt för att underlätta kvällsrutiner, insomning och nattsömn hos barn med funktionsnedsättning. Föräldrarna ansåg metoden enkel att lära sig. Föräldrautbildning i taktil massage rekommenderas därför att etableras som ingående i Habiliteringens behandlingsutbud.

Pernilla Levander Habiliteringen Halmstad 2011-12 07 pernilla.levander@regionhalland.se

Abstract nr: 7**Märkning med symboler inom Habilitering och Hjälpmedel**

Ella Widuch-Berg¹, Anna Månsson²

¹⁾ Region Skåne, Habilitering & Hjälpmedel, Malmö ²⁾ Region Skåne Habilitering & Hjälpmedel

Bakgrund: Många känner osäkerhet när de ska orientera sig på okända platser. För personer med kognitiv funktionsnedsättning försvåras detta ytterligare av att inte kunna läsa skyltar med text. I dagens mångkulturella Sverige finns också andra grupper som behöver anpassad information. Märkning för att öka kognitiv tillgänglighet är en viktig del i bemötandet. Lokalerna inom Habilitering och Hjälpmedel både i Malmö och på övriga enheter i Skåne saknade enhetlig systematisk märkning. Därför fick Arbetsgruppen för kognitiv tillgänglighet i Malmö uppdrag att märka upp befintliga lokaler.

Syfte: Syftet var att förbättra kognitiv tillgänglighet i lokalerna inom Habilitering & Hjälpmedel i Malmö. Målet var att ge besökarna ett gott bemötande och öka deras delaktighet genom tillgänglig information. Ambitionen var också att framöver vara ett stöd till andra enheter att utifrån egna behov märka sina arbetsplatser. Arbetet dokumenterades i en rapport som finns tillgänglig: <http://www.skane.se/sv/Webbplatser/Habilitering-Hjalpmedel/Startsida/Nyheter/Rapport-Markning-symboler/>

Metod: Arbetsgruppen har tagit del av tillgänglig kunskap och erfarenhet kring märkning. Svenska och internationella standarder har använts och i de fall standardsymboler saknades har pictobilder använts. Pictobilder används idag både för barn/ungdomar samt vuxna med utvecklingsstörning för kommunikation/samspel och som kognitivt stöd. Hösten 2009 inventerades befintliga lokaler och märkningen genomfördes sedan under 2010.

Nuläge/Resultat: Enheterna inom Barn- och ungdomshabilitering och Hjälpmedel i Region Skåne har märkts upp med stöd från arbetsgruppen. Märkning behöver kontinuerligt korrigeras/uppdateras när nya adekvata symboler finns att tillgå eller om lokalanvändning inom verksamheten ändras på något sätt.

Slutsats: Genom tydlig skyltning har Habilitering och Hjälpmedel bidragit till ökad tillgänglighet och delaktighet för alla besökare

Abstract nr: 10

Samtal mellan sjukgymnaster/logopedier och barn med cerebral pares

Pernille Holck¹, Annika Dahlgren Sandberg², Ulrika Nettelblad²

¹⁾ *Habilitering & Hjälpmedel, Region Skåne, Malmö* ²⁾ *Avd f logopedi, foniatri & audiologi, LU*

Bakgrund

Tidigare forskning om barn med CP har mest behandlat dysartri och anartri. Dock har klinisk erfarenhet visat att barn med CP ofta uppvisar pragmatiska problem t.ex. i samtal och vid berättande.

Syfte

Syftet var att undersöka hur sjukgymnaster och logopedier kommunicerade med åtta barn med CP. Sjukgymnaster och logopedier har olika fokus för sin intervention. För logopedier är verbal kommunikation både mål och medel, medan den verbala kommunikationen för sjukgymnaster endast är ett kommunikationsmedel.

Metod

De barn som medverkade i studien hade samtliga spastisk diplegi, var 5-11 år gamla, använde tal som sitt huvudsakliga kommunikationssätt och hade regelbunden kontakt med sjukgymnast och logoped. Barnen filmades vid två tillfällen, en gång med sjukgymnast och en gång med logoped. De första 20 minuterna av varje dialog transkriberades. Analysen utgjordes av ett flertal kvantitativa mått, en ämnesanalys samt en samtalsanalys.

Resultat

Det fanns få signifikanta skillnader mellan grupperna. Logopederna pratade signifikant mer om den dominerande aktiviteten, dvs. om ämnen relaterade till interventionssituationen. Sjukgymnasterna hade signifikant fler tillfälliga "utflykter" från det pågående ämnet som handlade mer om abstrakta ämnen som inte var relaterade till här-och-nu situationen. Sjukgymnasterna tenderade att dominera interaktionen genom att prata mer, medan logopederna tenderade att dominera genom att ställa fler frågor.

Slutsats

Resultaten tyder på att sjukgymnasterna hade fler tillfällen till vardagligt småprat som inte var direkt relaterat till interventionssituationen och har därmed möjlighet att förse barnen med goda tillfällen till samtalsträning. Dessutom fokuseras inte barnets kommunikationssvårigheter i sjukgymnastinterventionen, vilket ytterligare kan bidra till en kravlös och vardaglig samtalsituation.

Abstract nr: 13
PECS som samtalsstöd vid autism.

Lena Nilsson¹

¹⁾ *Habilitering för Barn och Vuxna Uppsala, Uppsala*

Bakgrund: Inom habiliteringsverksamheten är det viktigt att ta reda på om våra insatser kring Alternativ och Kompletterande Kommunikation (AKK) bidrar till ett fungerande vardagsliv och skapar möjligheter till delaktighet för personer med funktionsnedsättningar. Kan AKK öka delaktighet i vardagen för barn och ungdomar med funktionsnedsättning autism? Picture Exchange Communication System (PECS) är ett bildbaserat AKK, som introducerades i Sverige år 2000, som syftar till självständig kommunikation och personen har bilder, samlade i en pärm, för att kunna uttrycka sina behov och intentioner. Att samtala och småprata är ofta svårt för personer med autism och om samtalet dessutom handlar om något som inte händer här och nu, är det ännu svårare. Kan kommunikationskortor anpassas och fungera som AKK till själva samtalet istället för att anpassas utifrån den enskilde AKK-användaren? Syftet med denna studie var att undersöka hur en för situationen anpassad kommunikationskarta, en pratkarta, kan möjliggöra samtal mellan en 11-årig pojke med autism och utvecklingsstörning och hans mamma när de samtalar om en händelse som inte händer nu.

Resultat: Analysen visade att en kommunikationskarta, en pratkarta med bilder anpassade för samtalet, var en viktig gemensam resurs för både Maria och Erik för att initiera, utveckla och avsluta pratstunden.

Metod: Analysen baserades på videoinspelat material i hemmet, inspelat, där deltagarna pratade om den förestående julhelgen. Samtalsanalys (Conversation Analysis) användes som analysmetod.

Slutsats/Nuläge: Förslag och exempel på hur man kan skapa kommunikativ miljö för personer med kommunikationssvårigheter och hur kommunikationsutbildningar kan erbjudas som indirekta insatser till nätverken.

Abstract nr: 15
Parents' experiences of stretching as a home programme for children with cerebral palsy

Sara Halvarsson¹, Ragnar Asplund², Annchristine Fjellman wiklund³

¹⁾ *Jämtlands läns landsting, Frösön* ²⁾ *JLL* ³⁾ *Umeå universitet*

Bakgrund:

Stretching is a common treatment for children with cerebral palsy, carried out by parents together with their children in the home.

Syfte:

The aim of the present study was to explore parents' experiences of carrying out stretching as a home programme.

Metod:

In order to capture the informants' own perceptions and experiences, a qualitative method, the Grounded Theory, was chosen. Fifteen semi-structured interviews with parents, using open-ended questions, were analysed. One core category, "From authority to coach", and two categories, "Prerequisites for parenting during stretching" and "Child and parent interaction", emerged.

Resultat:

The parents described a gradual development of their own role in the home stretching programme, from that of an authority, when the child was young, to that of a coach when the child grew older. With this gradual development came an increased level of participation from the child, enabling stretching to be carried out regularly. According to the parents, stretching could not be carried out without the child's active participation. Along with the process, the parents perceived increasing stress through added pressure and demands. **Slutsats:**

Mobility, time, coping strategies for stress and support from professionals, in particular physiotherapists, were important prerequisites for parents to help their child best with stretching exercises.

Key words: Caregiver, cerebral palsy, physiotherapy, qualitative research, stretching

Abstract nr: 16

Matskola, föräldrakurs. Genomförande och utvärdering

Inger-Marie Isacson¹, Bodil Ekstam², Agneta Holmbom², Ingela Stenqvist Noren²

¹⁾ Habiliteringen och hjälpmedel, Uppsala ²⁾ se ovan

Matproblem leder till oro och konflikter i familjen. Habiliteringen i Uppsala erbjuder en föräldrakurs vid fyra tillfällen under sex veckor, i hur man kan hantera beteendeproblem vid mat och ätande. Barn som äter för lite eller för ensidigt och uppvisar ovilja att prova nya maträtter/livsmedel eller kräver speciella maträtter för att äta. Kursen tar inte upp matproblem som har fysiologiska orsaker. Utbildning och handledning av dietist, sjuksköterska, psykolog och specialpedagog. De fyra olika tillfällena tar upp näringslära, måltidsordning, strategier, beteendestrategier, struktur, schema, bilder och sociala berättelser. Innan matskolan får barnens matintag registreras i fyra dagar i en matdagbok. Därefter beräknas matdagboken och ett individuellt samtal för åtgärder erbjuds i samband med kursen. Individuella mål sätts upp under kursen gällande barnets beteende kring mat och måltidssituation.

Utvärdering: 2007-2010. Anhöriga till 27 barn har deltagit i matskolan vid sex olika tillfällen. Personer till 15 barn har svarat på utvärderingen i enkätform. Barnens ålder var mellan fyra till 14-år (14 pojkar och 1 flicka). Majoriten av föräldrarna upplevde att de haft nytta av undervisningen och att måltidssituationen blivit bättre efter matskolan. De upplevde också förbättrad förmåga att hantera barnets problembeteende efter avslutad utbildning. Det innebar mindre tjat och stress vilket resulterade i positiv inverkan på barnet. Ingen av föräldrarna upplevde försämring av måltidssituationen efter matskolans slut.

Abstract nr: 17

Self-report as method in communicative rehabilitation after traumatic brain injury

Åsa Fyrberg¹, Horneman Göran²

¹⁾ *Drottning Silvias barn- o ungdomssjukhus, Göteborg* ²⁾ *Psykologiska Institutionen, GU*

OBJECTIVE: The objective of this study was to explore a new rehabilitation model for communicative skills through a self-report technique.

BACKGROUND: Communicative problems after traumatic brain injury (TBI) appears not to be specifically linked to the brain's language system but secondary to general cognitive impairments. Traditional rehabilitation techniques might not cover the demands on communication and cognitive skills in every-day life.

DESIGN/METHODS: A single subject design was applied, including a 17-year-old adolescent with TBI. Cognitive-communicative abilities were assessed with traditional psychometric methods. In addition, a combination of interventions was applied. Apart from regular therapeutic sessions with a speech and language therapist, a self-report diary was used. The aim was to provide further information that could be used as a tool through the rehabilitation process.

RESULTS: The self-reported interactions were documented in 41 communicative situations during a five-month-period, with a total of 48 hours. Data showed an un-even cognitive profile but within the normal variation. However, the subject had explicit difficulties regarding communication in real-life situations. Number of speakers involved, the subject's initiative, speech rate and comprehension abilities were crucial factors. Depending on the specific nature of each communicative setting, these factors could be considered both as a difficulty or an asset in the rehabilitation process.

CONCLUSIONS: Clinical assessments of cognitive and communicative functioning after TBI seem not altogether to reflect the various demands on communication in daily life.

An individually tailored programme including a self-reporting diary could be a promising approach in the rehabilitation of communication skills after TBI.

Abstract nr: 18

VERKTYG OCH METODER FÖR ATT UNDERLÄTTA SAMTAL MED BARN OCH UNGDOMAR

Skouras Margaritis¹

¹⁾ *Habilitering och Hjälpmedel, Malmö*

Utgångspunkten för detta projekt är att främja barns och ungdomars psykiska hälsa genom att erbjuda dem fler möjligheter att uttrycka sina känslor, förstå sin egen eller sitt syskons funktionsnedsättning och att integrera denna i sin identitet. Därmed kan barnen/ungdomarna stärka sin självkänsla, känsla av delaktighet och autonomi.

Samtal med barn och ungdomar kan många gånger vara svårt, och det krävs olika metoder för att underlätta för barnen och ungdomarna att uttrycka sig. I arbetet som psykolog på Barn och ungdomshabiliteringen har det saknats en strukturerad översyn över och genomgång av de verktyg och metoder som finns för att underlätta samtal med barn och ungdomar. Det behövs även en beskrivning av hur dessa verktyg kan användas på bästa sätt.

Projektets syfte är en inventering av befintliga samtalsverktyg och metoder som kan underlätta i arbetet för att ge förutsättningar för en öppen kommunikation med barn och ungdomar som befinner sig på olika kommunikativa och kognitiva nivåer samt förmedla kunskap om deras eget eller sitt syskons funktionsnedsättning. Tanken är att samtalsverktygen och metoderna ska kunna användas av professionella både i ett individperspektiv tillsammans med barnen/ungdomarna och i ett familjeperspektiv tillsammans med barnet/ungdomen och föräldrarna, men även av föräldrarna själva. Inventeringen är baserad på egna erfarenheter, vetenskapliga databaser, annan facklitteratur samt diskussioner med andra professionella som har kunskap om och insyn i området. Resultatet utgörs av en sammanställning av samtalsverktyg och metoder samt en beskrivning av hur de fungerar, hur de kan användas och för vilka målgrupper de är lämpade.

Abstract nr: 21**Perifer hudtemperatur och blodflöde vid Rett syndrom - ett pågående projekt.**

Lena Svedberg¹, Witt Engerström Ingegerd², Julu Peter³, Hansen Stig⁴, Englund Erling⁵

¹⁾ Jämtlands läns landsting, Frösön ²⁾ Rett Center ³⁾ Rett Center/Breakspear Hospital ⁴⁾ Southern General Hospital ⁵⁾ FoU Sundsvall-Härnösand

BAKGRUND

Undersökningar av den centrala autonoma kontrollen som utförs vid Rett Center visar på störningar i hjärnstammens förmåga att utöva kontroll över kroppens autonoma funktioner. Därutöver har också perifera symptom som kalla, blåroda fötter ofta noterats vid Rett syndrom. Graden av temperatursänkning och blodflödets omfattning samt orsakssamband är emellertid inte utforskat och inte heller effektiva behandlingsmetoder. I ett tidigare avhandlingsarbete framkom att icke gående förskolebarn med hjärnsador hade signifikant lägre hudtemperatur i extremiteterna jämfört med friska kontroller. Hos barn med cerebral pares noterades ett samband mellan kalla extremiteter och smärta, sömnrörning, förstoppning samt nedsatt välbefinnande. Eftersom dessa tillstånd också är vanligt förekommande vid Rett syndrom är det av intresse att komplettera den gängse undersökningen av funktionen i det centrala autonoma nervsystemet med en kartläggning av funktionen i det perifera autonoma nervsystemet dvs. hudtemperatur och blodflöde i fötterna.

SYFTE

Syftet med projektet är att objektivt mäta perifer hudtemperatur och blodflöde i fötterna samt eventuella samband mellan hudtemperatur/blodflöde och centralt kontrollerade autonoma variabler, andra förekommande symptom och/eller individens gångförmåga.

METOD

26 personer med Rett syndrom, 13 gångare och 13 icke gångare, samt 13 icke funktionshindrade kontrollpersoner ingår i projektet. Registreringen utförs med ett instrument, som avläser lokal hudtemperatur och blodflöde via en sond som appliceras ovanpå huden. Samtidigt undersöks den centrala autonoma kontrollen.

FÖRVÄNTADE RESULTAT

Resultatet av projektet skulle kunna visa på förekomst och grad av temperaturnedsättning respektive blodflödesförhållanden. Tecken på samband med andra autonoma faktorer eller symptom är av vikt för utformningen av framtida interventionsstudier.

Exempel på delresultat kommer att presenteras.

Abstract nr: 23**AKKtiv KomUng och KomHEM - nya kommunikations- och AKK-kurser till föräldrar**

Anna Carlstrand¹, Britt Claesson², Gunilla Thunberg², Malin Broberg³

¹⁾ Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg ²⁾ DART kommunikationscenter ³⁾ Psykologiska Inst, Göteborgs Universitet

BAKGRUND

Inom ramen för projektet AKKtiv (AKK-tidig intervention) utvecklas och utvärderas utbildningsinsatser till föräldrar som har barn med kommunikativ funktionsnedsättning. Den grundläggande kursen "KomIgång" som vänder sig till föräldrar som har barn i föreskoleåldern sprids nu i hela Sverige och Norge. Idén om en påbyggnadsutbildning, KomHem där familjens egna behov i hemmet är i fokus, har funnits med i AKKtiv redan från början. Behovet av KomUng, dvs kurser till föräldrar med äldre barn och ungdomar, framkom efterhand och har också önskats av brukarorganisationerna i projektet (FUB, RBU, Autism- och Asperger-förbundet).

SYFTE

Syftet har varit att ta fram och prova två nya kurser för föräldrar som har barn/ungdomar med kommunikationssvårigheter: KomHem och KomUng.

METOD OCH RESULTAT

Arbetet har utförts av två arbetsgrupper bestående av forskare respektive AKKtiv-kursledare från DART och Habilitering och hälsa i Göteborg. Under KomHem får föräldrarna kunskap om målsättningsarbete och formulerar kommunikationsmål utifrån en leksituation i hemmet i en måluppfyllelseskala. De videofilmar sig själva och barnen och diskuterar sedan filmerna i gruppen. KomUng utgår från kursen KomIgång som reviderats för att passa barn och ungdomar i skolåldern. KomHem har nu provats vid fyra tillfällen och KomUng vid två. Utvärderingen med kursutvärderingsenkäter och intervjuer har visat på positiva resultat. Från och med 2012 erbjuds kursledarutbildning i KomHem.

SLUTSATS

KomUng ger möjlighet ett ge stöd i grupp till föräldrar som har äldre barn och KomHem ger stöd för individuellt målinriktat kommunikationsarbete i hemmet till föräldrar som gått KomIgång eller KomUng.

Abstract nr: 26

KomFler - Komlgång kommunikationskurs till föräldrar som har annat modersmål

Gunilla Thunberg¹, Anna Carlstrand², Britt Claesson³, Malin Broberg⁴

¹⁾ Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg ²⁾ DART kommunikationscenter ³⁾ kommunikationscenter ⁴⁾ Psykologiska Inst, Göteborgs Universitet

Komlgång föräldrakurs sprids nu i hela Sverige. Utvärderingsenkäterna visar dock att få föräldrar med annat modersmål gått kursen, åtminstone med hänseende till denna föräldragrups storlek i habiliteringsverksamhet. Över huvud taget är det svårt nå dessa med habiliteringsinsatser trots att deras behov att få stöd är stort, i synnerhet när det gäller barnets kommunikations- och språkutveckling, eftersom språksituationen ofta är komplex.

SYFTE

Inom föreliggande projekt har föräldrakursen Komlgång modifierats med syfte att nå föräldrar till barn med funktionsnedsättning och som har ett annat modersmål än svenska. Syftet är att presentera dessa anpassningar, material som översatts och delge våra och föräldrarnas erfarenheter.

METOD

Arbetet med att utveckla Komlgång till KomFler har utförts i samarbete med arvsfondsprojektet "TAKK för språket". Detta projekt drivs av kulturföreningen M.I.M (Mitt i det Interkulturella Mötet) i Göteborg och har syftet att utveckla kommunikationsstöd och metodik för alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) till familjer med annan språklig och kulturell bakgrund och där barnet har en kommunikativ funktionsnedsättning. En intervjustudie i form av ett magisterarbete har också utförts där några familjer med annat modersmål som gått AKK-tiv-kurs deltog.

PRELIMINÄRA RESULTAT och SLUTSATS

Anpassningarna har i korthet inneburit:

- Översättning av föräldrainformation och AKK-material till de två aktuella språken somaliska och arabiska. Spridning på olika sätt och via olika kanaler.
- Extra informationstillfälle.
- Samma tolkar och som fått utbildning.
- Anpassning av innehåll: mer kondenserat samt information om habilitering, samhällsservice, diskussion av kulturskillnader

Den första KomFler-kursen genomfördes hösten 2011. I kursen deltog somalisktalande föräldrar. Kursutvärderingarna var översvallande positiva.

Abstract nr: 30

Kunskaps- och attitydprogrammet (KAP) - en pilotstudie av ett preventivt föräldrastöd

Thomas Persson¹

¹⁾ Norrbottens Läns Landsting, Luleå

BAKGRUND

Kunskaps- och attitydprogrammet (KAP) är ett preventivt föräldrastödsprogram för föräldrar till barn med funktionsnedsättning utvecklat av psykolog Thomas Persson. Programmet är utformat utifrån dessa föräldrars specifika förutsättningar och behov av stöd. Dess mål är att öka föräldrars kunskaper om, samt förändra deras attityder till, barnets diagnos och funktionsnedsättning. Målen antas minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer för psykisk ohälsa hos barnet, i relationen mellan föräldrar och barn. Programmet har sju syften: Förbättra föräldrarnas tolkning av barnets beteende, minska föräldrastress, förbättra föräldrabetendet gentemot barnet, minska risken för psykiskt ohälsa hos barnet, öka tilltron till den egna föräldraförmågan, ge hjälp i föräldrarollen samt främja samarbetet mellan föräldrar och sjukvårdens personal.

SYFTE

En pilotstudie av programmet genomfördes med 12 föräldrar till barn med diagnos(er) inom grupperna autismspektrumtillstånd, cerebral pares samt intellektuell utvecklingsstörning.

METOD

En enkätundersökning genomfördes i syfte att utvärdera programmets effekt på föräldrarna samt deras uppfattning om dess innehåll.

RESULTAT

Tio föräldrar svarade på enkäten. Resultatet visade att nio föräldrar upplevde ökad kunskap, sju upplevde förändring i attityd samt fyra upplevde förändring i beteende gentemot barnet. Vidare upplevde samtliga föräldrar hjälp i föräldrarollen och var nöjda med samtalen.

SLUTSATS

Programmet hade effekt på föräldrarnas kunskaper, attityder samt beteende, vilket förhoppningsvis kan hjälpa dem att klara av föräldraskapets utmaningar samt minska risken för psykisk ohälsa hos barnet. Vidare forskning rekommenderas. Kunskaps- och attitydprogrammet (KAP) har visat sig vara effektivt som föräldrastöd och kan rekommenderas som preventiv insats i verksamheter som möter familjer som har barn eller ungdomar med funktionsnedsättning.

Abstract nr: 34**Samtalsgrupp för barn med grafisk alternativ och kompletterande kommunikation (GAKK)**

Karin Persson¹, Christin Willén², Teresia Vikström², Jenny Svensson², Annchi Christensson², Maria Kjellberg²

¹⁾ *Habilitering & Hjälpmedel, Region skåne, Lund* ²⁾ *BarnReHab Skåne*

Bakgrund

På BarnReHab Skåne uppmärksammades ett behov av en samtalsgrupp för barn med GAKK. Barn från 5 år och uppåt bjöds in. För deltagande krävdes någon form av kommunikationskarta men barnen behövde inte vara vana användare.

Syfte:

Primärt syfte är att barnen med GAKK ska få träffa andra som kommunicerar på liknande sätt samt främja barnens pragmatiska utveckling, t.ex. turtagning, ställa frågor, svara adekvat, lyssna uppmärksamt på pågående samtal. Sekundärt syfte är att föräldrar och assistenter ska få färdigheter i GAKK-användning och bli mer bekväma i användandet av kommunikationssättet.

Metod:

- Uppstartande lägerdagar, fortsatt samtalsgrupp varannan vecka under året.
- En samtalsledare har lett samtalet genom att uppmärksamma barnen på vad som sagts och sammanfattat samtalen, men inte styr samtalsämnena.
- Föräldrar och assistenter har fått föreläsningar av logopederna från SÖK om exempelvis AKK och hur man blir en god samtalspartner. Efter varje avslutad samtalsgrupp möjlighet att reflektera tillsammans med logoped.
- Föräldrar och assistenter var i början åskådare, senare har de själva tolkat sina barn. Vid flera tillfällen har barnen samtalat utan föräldrarnas medverkan.

Kvalitativa resultat**Barnen**

- Stort socialt utbyte
- Fler kommunikativa initiativ
- Pragmatisk utveckling
- Grammatisk utveckling

Föräldrar och assistenter

- Ökat användande av kommunikationskartan i vardagen
- Mer bekväma i användandet av sitt barns kommunikationssätt

Slutsats

Barnen har ett stort behov av att identifiera sig med andra i samma ålder som kommunicerar med GAKK. Föräldrar och assistenter behöver handledning samt ges tillfällen att tillsammans med goda modeller bli säkrare i sin roll som samtalspartner.

Abstract nr: 47**Föräldrars erfarenheter av föräldrastöd inom habiliteringen i Västerbotten**

Ulrika Lundqvist¹, Erik Domellöf²

¹⁾ Skellefteå kommun, Skellefteå ²⁾ Kolbäckens barn- och ungdomshabilitering

Bakgrund

Psykisk hälsa är en del av den helhet som barn- och ungdomshabiliteringen (BUH) behöver beakta i arbetet med barn/ungdomar med funktionsnedsättning och deras familjer. En överrepresentation av psykisk ohälsa har rapporterats för barn/ungdomar med funktionsnedsättning. Den uppväxtmiljö som föräldrar förser sitt barn med är av vikt i förhållande till individuell sårbarhet för psykisk ohälsa. Tillgång till stöd för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning kan därmed vara en betydelsefull faktor i detta sammanhang.

Syfte

Att få ökad kunskap om föräldrars upplevelse av erbjudande om föräldrastöd vid BUH och vad de anser om det stöd de har fått.

Metod

En enkätundersökning genomfördes under en treveckorsperiod vid BUH i Västerbotten och resulterade i ett slumpvist urval av 47 föräldrar (32 mammor; 13 pappor; 2 ospecificerat). Enkäten omfattade 30 frågor gällande föräldrarnas upplevelse av samtalsstöd för egen del och upplevelse av stöd i föräldraskap.

Nuläge/Resultat

Majoriteten uppgav erbjudande om samtalsstöd för egen del (83%) och stöd i föräldraskap (87%) vid barnets/ungdomens planeringsmöte på BUH. Utnyttjat samtalsstöd (55%) gällde primärt oro, stress och/eller nedstämdhet. Utnyttjat stöd i föräldraskap (77%) gällde hudsakligen oro, att prata med sitt barn om funktionsnedsättning och/eller hantering av beteende. Respondenterna angav övervägande nöjdhet med föräldrastödet men önskemål om förbättringar framkom även.

Slutsats

Även om många föräldrar uppger nöjdhet över föräldrastöd vid BUH så finns det mycket som kan förbättras. Av vikt är att tydliggöra erbjudandet om samtal för egen del och stöd i föräldraskap samt att hitta rutiner om ett tydligt erbjudande om föräldrastöd till föräldrar som har ett barn/ungdom med en ny diagnos.

Abstract nr: 49**Kvalitetssäkring av postoperativ vård/träning på Regionhabiliteringen**

Barbro Löfgren¹, Nina Blomstrand², Charlotte Bergman², Jane Ernelid², Tomas Wahlgren²

¹⁾ Drottning Silvias Barn- och Ungdoms Sjh, Göteborg ²⁾ Regionhabiliteringen

Bakgrund

Regionhabiliteringen, Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus i Göteborg tar emot barn och ungdomar med neurologiska funktionsnedsättningar från habiliteringarna i Västra Götalandsregionen. En av intagningsindikationerna är postoperativ vård/träning efter ortopedisk kirurgi i nedre extremiteter. Teamet som arbetar med dessa patienter upplever att operationer ibland varitorealistiska. Skav/tryck, svårålkta sår, smärta och låg utvecklingsnivå har ibland hindrat en gynnsam rehabilitering och lett till svårigheter att nå uppsatta mål för träningsperioden. En retrospektiv studie kan ge svar på om ovan nämnda problem är enstaka eller generella och resultatet skulle kunna ge information om vad som kan förbättras/förändras i vårdkedjan och i vårt omhändertagande.

Syfte

Kvalitetssäkring av vård/träning efter ortopedisk kirurgi i nedre extremiteter.

Metod

Retrospektiv journalgenomgång av perioden januari 2005 - februari 2010. De svårigheter som framkommit under den postoperativa vården /rehabiliteringen kategoriseras i kvantitativa/kvalitativa variabler som sedan kommer att analyseras.

Nuläge/resultat

45 barn/patienter har varit inskrivna på Regionhabiliteringen för postoperativ vård/träning efter ortopedisk kirurgi i nedre extremiteter, både mjukdels- och skelettoperationer, Sammanställning av data beräknas vara klar i mars 2012.

Slutsats

När sammanfattning och analys är klar.

Abstract nr: 50
Barnsjukvården i Norrbotten

Vanja Söderberg¹, Per Fahleson², Kristina Strömbäck³, Anna Westin-Lundgren⁴, Marie Pettersson⁵, Birgitta Wallgren⁶, Ann-Kristin Ölund⁷

¹⁾ Barn och ungdomshabilitering, Gällivare ²⁾ Barnsjukvården NLL ³⁾ Barnsjukvården Kalix ⁴⁾ Barnhabilitering Sunderbyn ⁵⁾ Barnhabilitering Piteå ⁶⁾ Barnhabilitering Kalix ⁷⁾ Barnhabilitering Sunderbyn

Bakgrund

Ett framgångsrikt exempel på hållbar tillgänglighet och god vård med barnsjukvårdens tre ben, barnmedicin, habilitering och psykiatri allt under ett tak. Med en gemensam ledning bygger vi kring lokala förutsättningar med ett länsperspektiv. Detta ger en jämnare fördelning av resurser och möjlighet till samverkan mellan specialiteterna.

Kalix har en värdegrund med ett systemiskt arbetssätt där vi ser barnet i sitt sammanhang, att kropp och själ hör ihop och där samverkan med viktiga personer i barnets nätverk är en självklarhet.

Barn- och ungdomshabiliteringen bestod av flera enheter i länet utan tydlig samverkan. Det fanns olikheter över länet i arbetsformer och rutiner.

Syfte

Att ha en hållbar tillgänglighet till likvärdig barnsjukvård i hela länet

Kalix arbetar utifrån ett tvärvetenskapligt arbetssätt, inga remisser behöver skickas mellan de tre teamen vilket medför korta väntetider för patienten. Att utveckla en habiliteringsorganisation där alla 4 teamen arbetar för att få ett gemensamt synsätt, gemensamma rutiner och arbetsformer.

Metod

Kalix arbetar utifrån ett tvärvetenskapligt arbetssätt vilket medför korta väntetider för patienten. Vi får en effektiv vårdkedja med mindre administration och därmed ekonomiskt samordnande vinster.

Barnhabiliteringen bildade en arbetsgrupp, kopplade till länschef och verksamhetschefer. Gruppen kom att kallas Hab i Norr. Gruppen består av enhetschefer eller motsvarande från respektive team i länet samt medicinskt ansvarig läkare på habiliteringen i Sunderbyn. För att få ett flöde till medarbetarna finns en yrkesföreträdare i varje yrkesgrupp.

Nuläge

Likvärdig vård, hög effektivitet med verksamhet och ekonomi i balans inom hela barnsjukvården.

Poster Barnsjukvården i Norrbotten

Poster Kalix i östra Norrbotten

Poster Hab i Norr

Abstract nr: 52
Vardagsförmågor hos barn med måttlig synnedsättning

Fredrik Lejonklou¹

¹⁾ Syncentralen i Uppsala, Uppsala

BAKGRUND

En synnedsättning från tidig ålder kan få konsekvenser bortom själva bortfallet av synintryck. Det är dokumenterat att blinda barn presterar grovmotoriskt och finmotoriskt sämre än normalseende jämnåriga, men få studier har genomförts med barn med måttlig synnedsättning. Syncentralernas uppgift är att stödja självständighet och underlätta vardagen för personer med synnedsättning, men det är svårt att finna studier om vardagsfungerande hos barn med synnedsättning.

SYFTE

Att undersöka om barn med måttlig synnedsättning avviker från jämnåriga utan synnedsättning vad gäller vardagliga förmågor och behov av hjälp, samt få en uppfattning om hur föräldrar till barn med måttlig synnedsättning uppfattar sina barns motorik.

METOD

Sju flickor och tio pojkar (0-8 år) samt deras föräldrar deltog. Instrumentet PEDI användes för att mäta barnens funktionella förmåga och hjälpbehov i områdena personlig vård, rörelseförmåga och social förmåga. Tre öppna frågor ställdes till föräldrarna angående hur de uppfattade sina barns motorik.

RESULTAT

De flesta barn med måttlig synnedsättning presterade enligt PEDI som sina jämnåriga utan synnedsättning. De barn som presterade sämre tillhörde alla åldersgruppen >4-8 år. Endast föräldrar till barn i åldersgruppen >4-8 år uppfattade att deras barns motorik inte var "som andra barns".

SLUTSATS

Då det finns barn med måttlig synnedsättning i åldersgruppen >4-8 år som underpresterar i vardagliga aktiviteter, bör syncentralerna ha tillgång till kompetens att systematiskt undersöka och bedöma dessa, samt erbjuda lämpligt stöd när problem konstaterats. En ytterligare slutsats är att studiens arbetssätt ger en god uppfattning om barns motorik och hur deras föräldrar uppfattar den.

Abstract nr: 56
Teamarbete vid smärtproblematik hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Marie Johansson¹, Inger Malm², Cecilia Malmström², Monica Ricker², Sofia Vesterberg², Elisabet Wennlund², Gerd Wohlin²

¹⁾ Rehabilitering och hälsa, SLL, Nacka ²⁾ Rehabilitering och Hälsa, SLL

Bakgrund

Forskning har visat att smärta är ett vanligt förekommande problem hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Smärta får konsekvenser för både barnet och familjens hälsa och livskvalitet. Samverkan är viktig för att få en evidensbaserad vård där klinisk expertis och familj/barns resurser tas till vara på bästa sätt.

Smärta har uppmärksammats som kunskapsområde inom Rehabilitering och Hälsa, Stockholms läns landsting (H&H, SLL). Fördjupning har erbjudits till samtlig personal och genomförts i högre grad inom vissa yrkesgrupper.

Syfte

Att inspirera till ett teamgemensamt synsätt där alla yrkesgruppers kompetens tas till vara för att ge bästa förutsättningar för barnet och familjens delaktighet

Att öka möjligheterna för ett högkvalitativt teamgemensamt smärtomhändertagande baserat på evidensbaserad praktik (EBP) inom H&H.

Metod

En multiprofessionell projektgrupp har arbetat utifrån ett processinriktat förhållningssätt med Case- metodik; två fiktiva fallbeskrivningar med olika smärtfrågeställningar har presenterats i form av rollspel som utgångspunkt för samtal i tre rehabiliteringsteam. Teamens diskussioner dokumenterades och sammanfogades för att belysa återkommande teman och bemötandestrategier. För att förankra projektets slutsatser samlades teamen tillsammans med projektgruppen vid ett uppföljningstillfälle.

Resultat

Projektet har möjliggjort att befintlig kompetens inom samtliga yrkesgrupper synliggjorts. Ett brett synsätt vid omhändertagande av smärtfrågeställningar hos barn och ungdomar med funktionsnedsättningar inom ramen för ett hälsofrämjande rehabiliteringsarbete förutsätter teamgemensamma strategier.

Vikten av tid och form för diskussioner kring smärtfrågeställningar har uppmärksammats.

Vägledning för teamgemensamt omhändertagande av smärta hos barn och ungdomar med funktionsnedsättningar presenteras i form av olika konkreta förslag.

Abstract nr: 57**Intensiv beteendeterapi för förskolebarn med autism i Västerbotten**

Matilda Larberg¹, Cecilia Silfverskiöld², Erik Domellöf³

¹⁾ Umeå universitet, Umeå ²⁾ Inst för psykologi, Umeå universitet ³⁾ BUH, Västerbottens läns landsting

Bakgrund: Interventioner baserade på tillämpad beteendeanalys, bland annat intensiv beteendeterapi (IBT), har rapporterats kunna ge förbättringar i kognitiva och adaptiva förmågor hos barn med autism samt förbättrad livskvalitet och välmående hos familjen i stort. Utfallet kan dock påverkas av barnets initiala kognitiva funktionsnivå. I den aktuella studien undersöks effekter av IBT på förskolebarn med autism och deras familjer i Västerbotten.

Syfte: Att undersöka skillnader i barnens adaptiva förmåga och familjens livskvalitet före jämfört med efter IBT-behandling.

Metod: Studien baseras på 40 barn med slutförd IBT-behandling vid barn- och ungdomshabiliteringen i Västerbotten mellan 2004-2011. För- och eftermätningarna omfattar resultat på The Psychoeducational Profile Revised (PEP-R), Vineland Adaptive Behavior Scales (VABS), Reynell Developmental Language Scales III (RDLS-III) samt föräldraskattningar gällande livskvalitet och familjeanpassning.

Nuläge/Resultat: I en tidigare utvärdering genomförd 2007 rapporterades små förbättringar på individnivå efter IBT gällande ett litet antal barn med autism. Föräldrarna rapporterade även generellt positiva upplevelser av deltagande. Pågående analyser av nuvarande data avser att visa om detta utfall är bestående samt om motsvarande effekter av IBT kan påvisas i en större grupp. I den aktuella studien avses även utfallen att om möjligt relateras till kognitivt fungerande före behandlingen.

Slutsats: Som ett led i kvalitetsarbetet vid barn- och ungdomshabiliteringen är det betydelsefullt med regelbundna utvärderingar av de interventioner som genomförs. Positiva effekter av IBT har rapporterats för förskolebarn med autism och deras familjer, men det är möjligt att prognosen av utfallet medieras av kognitiv utvecklingsnivå vid behandlingsstart.

Abstract nr: 59**Jag fixar det själv****Skattning av självständighet- hemma och på fritiden**

Isabel Johansson¹, Helene Hummerhielm²

¹⁾ HoH, Västra Götalandsregionen, Vänersborg ²⁾ s.o

Bakgrund: Team Vänersborg har ansvar för att ta fram och utveckla en fördjupad kunskap och kompetens kring "Transition- en övergång till vuxenlivet" inom barnhabiliteringen Fyrbodalen. I detta arbete har teamet tagit fram ett formulär kring ADL-förmågor som barnet/ungdomen själv ska besvara.

Syfte: Förhoppningen är att formulärets fyra frågeområden (hälsa och hygien, hur gör du hemma, hantera pengar och vad gör du på din fritid) ska vara en liten "knuff" i det svåra att börja tala om vad barnet/ungdomen kan klara själv och vilket behov av stöd som behövs nu och framöver.

Metod: Samtal med barn/ ungdom och förälder med frågeformuläret som utgångspunkt. I materialet ingår även en samtalsmatta med en bildbank.

Nuläge/Resultat: Under 2009 provades formuläret på 34 st barn/ungdomar från ca 7 års ålder. Barnens, föräldrarnas och personalens upplevelser av att använda formuläret utvärderades. Resultatet av utvärderingen visade att:

- Positivt med samtal som utgår från barnets synpunkter.
- Bra med enkla frågor som alla kan använda.
- Bra med bildstöd som hjälpmedel för att tydliggöra samtalet.

Slutsats: Frågeformuläret ger ett bra underlag inför vårdplan. Samtalet väcker tankar hos barn/föräldrar/habpersonal. Vad är viktigt för ungdomarna att kunna? Olika uppfattningar leder ofta till bra diskussioner. Bra att ställa alla frågor, även de känsliga som inte direkt berör barnen. Frågorna startar upp processer, t.ex kring känsliga frågor som mensskydd, rakning, hur man hanterar pengar etc.

Materialet används sedan 2010 på båda enheterna inom BUH Fyrbodalen.

Abstract nr: 60

Köra för att Lära™ i elrullstol: att öka medvetandet om verktygsanvändning

Lisbeth Nilsson¹

¹⁾ *Gällivare sjukhus/Lunds universitet, Murjek*

Bakgrund:

Projektet köra för att lära i elrullstol studerade vilken nytta övning i elrullstol kan ha för personer med kognitiva funktionsnedsättningar.

Syfte:

Att utforska hur övning i elrullstol kan påverka växande och utveckling hos personer med djupa kognitiva funktionsnedsättningar i olika åldrar.

Metod:

Klassisk grundad teori enligt Glaser. Totalt 126 barn, ungdomar och vuxna övade i elrullstol med styrspak. Målgruppen var 45 personer med djup kognitiv funktionsnedsättning, även 64 personer med svår till mild kognitiv funktionsnedsättning och 17 spädbarn med normal utveckling deltog i projektet som pågick 1993-2006.

Nuläge/resultat:

Av de 45 i målgruppen lärde sig 8 styra elrullstolen målriktat. En speciell elrullstol utvecklades för övningen. En lärandeprocess med åtta faser identifierades och ett verktyg för skattning av verktygsanvändning utvecklades. Främjande strategier identifierades för varje fas i processen. En teori om lyft över platåer växte fram, teorin förklarar vad som gör det möjligt att utvecklas/växa över egna eller andras förväntningar.

Slutsats:

Metoden Köra för att Lära™ i elrullstol kan öka medvetandet om verktygsanvändning hos barn, ungdomar och vuxna med kognitiva funktionsnedsättningar. Den identifierade lärandeprocessen gör det möjligt att välja de främjande strategier som är mest lämpade för en person under ett övningspass. Kunskap om faktorer som har stor betydelse för tillväxt kan göra det möjligt att stimulera utveckling av förmåga att använda verktyg till en nivå som ligger över det man förväntar sig.

Abstract nr: 63

Hur vet man att behandlingsridning påverka barns hälsa? - en pilotstudie

Hanna Gräll¹

¹⁾ *Landstinget Dalarna, Mora*

Bakgrund:

Behandlingsridning är en form av hästunderstödd terapi HUT och vanligt förekommande inom habiliteringen. Trots att aktiviteten kan påverka barns och ungdomars hälsa inom flera professionsområden, utvärderas den ofta inom ett professionellt område. ICF-CY, som är framtagen av WHO, erbjuder ett gemensamt språk och terminologi för att kartlägga hälsa från flera perspektiv. Utvärdering av behandlingsridning bör kunna göras tvärprofessionellt med användning av ICF-CY och är viktig eftersom ridningens effektivitet och betydelse ifrågasätts regelbundet.

Syfte:

Syftet är att pröva en metod att utvärdera betydelsen av behandlingsridning för hälsa hos barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar. Det görs som en pilotstudie med en enkät som utvecklats utifrån nationella erfarenheter av denna behandlingsmetod.

Metod:

Pilotstudiens målgrupp är barn och ungdomar 4-16 år med funktionsnedsättning som deltagit i behandlingsridning i Habiliteringen Dalarna och Frölunda Habilitering. Barnen/ungdomarna ska ha deltagit i behandlingsridningen vid 10 tillfällen. En enkät bestående av 20 frågor med ICF-CY som grund har utvecklats för att ge en bred syn på hälsa och hälsoeffekter. Enkäten besvaras före och efter behandlingsperioden tillsammans med personal från habiliteringen. Svaren redovisas med beskrivande statistik.

Nuläge/ Resultat:

Enkäten har utformats stegvis i samarbete med sjukgymnast Margareta Håkansson, mångårig erfarenhet av Hästunderstödd terapi, samt specialpedagog Marie-Louise Nilsson, Habiliteringen Frölunda och Göteborgs Handikappridklubb och utvecklingssamordnare Margareta Adolfsson för ICF-CY. Data samlas under våren 2012 och målet är att minst 20 barn/ungdomar inkluderas i utvärderingen för att se hur enkäten fungerar praktiskt.

Slutsats:

Om utvärderingsmetoden fungerar väl kommer den att prövas även för vuxna och rekommenderas för ridverksamheter.

Abstract nr: 64

Delaktighet vid habiliteringsplanering - En tydlig översikt av insatserna

Frida Sandberg¹, Malin Westlin²

¹⁾, Kungenskurva ²⁾ Habilitering och Hälsa

1. Bakgrund. Under de år som vi har arbetat i barnhabiliteringen har vi gjort habiliteringsplaneringar. Efter varje planering har vi ställt oss frågorna: Hur blev detta möte? Vad gick bra? Vad behöver vi förbättra, för att det ska bli bra för denna familj? Men även vilka förbättringar kan man generalisera till andra familjer.
2. Syfte. Syftet är att förbättra habiliteringsplaneringarna. Att göra barnet och familjen mer delaktiga, och på så sätt ge en så god habilitering som möjligt. Att familjerna känner att de kan vara med och påverka sina insatser, i den mån som de själva vill och önskar.
3. Metod. För att förbättra familjernas delaktighet i habiliteringsplaneringarna har vi använt oss av klinisk erfarenhet, där vi själva utvärderar våra egna insatser.
4. Nuläge/Resultat. Vi har nu många bra grunddelar, t.ex. olika metoder av intervjuer som vi använder innan planeringen.(t.ex. COPM, Samtalsmattan, öppna intervjuer), tydlighet under planeringen med ett visuellt tidsschema, vi gör specifika och detaljerade behandlingsplaner, uppföljningar under året planeras in till vissa familjer. Innan vi kallar till en habiliteringsplanering, ställer vi nu oss frågan. Vad tror vi att denna familj behöver för stöd? Utifrån detta familjeanpassar vi habiliteringsplaneringen och våra kommande insatser.
5. Slutsats. Vi upplever att vi ger barnet och familjen större möjlighet att påverka och uttrycka sina behov, gällande sina habiliteringsinsatser.

Abstract nr: 65

Kommunikationsutredningar- en resa med kommunikationen som mål

Helena Bergström¹

¹⁾ Regionhabiliteringen DSBUS, Göteborg

Bakgrund

Barnet med neurologiska funktionsnedsättningar behöver få möjligheter att utveckla sin kommunikation utifrån behov och förmågor!

Teamen på Regionhabiliteringen i Göteborg arbetar tvärprofessionellt där teamprocesser är centrala. Resultatet och kvalitén är beroende av processens utrymme. Målgruppen är barn och ungdomar med varierande grad av funktionsnedsättningar. Utredningarna är ett komplement till barnets/ungdomens habilitering.

Syftet

Att presentera en modell för kommunikationsutredningar, där bedömning av barnets förutsättningar och utvecklingsmöjligheter till kommunikation genomförs samt rekommendationer till barnets omgivning ges.

Metod

En kommunikationsutredning görs under 3 veckor. Kartläggning utförs av barnet, aktiviteter och omgivningsfaktorer. Barnets förutsättningar och förmågor till kommunikation bedöms, när det gäller motorik, sinnen, kognition, lek, samspel, språk och kommunikation. Olika metoder för att utveckla kommunikationen provas. Föräldrar och personal, och andra viktiga personer i barnets närhet, är delaktiga i ett nära samarbete med teamet under utredningsprocessen. Därmed sker ett viktigt informationsutbyte, lärande och stöd till dessa personer. Kommunikationsteamet arbetar utifrån en interprofessionell teammodell som innebär samtal, samordnad planering, kollektiva beslut och ömsesidig respekt. Ett holistiskt synsätt kräver att de involverade är öppna, tar varje teammedlems bidrag under betänkande och låter det påverka den egna uppfattningen. Inriktningen medför ömsesidigt accepterade överenskommelser, gemensamma mål och klara riktlinjer för teamet.

Resultat

Utredningen tydliggör barnets förutsättningar och förmågor samt ger rekommendationer för barnets kommunikation när det gäller AKK, omgivningens arbetssätt och förhållningssätt. Dessa kan omsättas och tillämpas i barnets vardag; på förskola/skola och i hemmet.

Abstract nr: 66
Barnet i familjen

Eva-Lena Söderlund¹, Eva Persson²

¹⁾ Landstinget i Uppsala län, Uppsala ²⁾ Infoteket om funktionshinder

Att göra lättillgänglig och saklig information var en bärande idé när Infoteket om funktionshinder utvecklades i Uppsala. Informationen skulle vara anpassad till en bred målgrupp och underlätta för dem som söker hjälp att hitta rätt typ av vård och insatser. Kunskap om den egna eller närståendes funktionsnedsättning är en förutsättning för en fungerande familjesituation. Informationen till barn och ungdomar behöver anpassas utifrån ett barnperspektiv. Infoteket producerar skrifter riktade till barn som har förälder med psykiska funktionsnedsättningar samt till ungdomar som själva drabbats av psykisk sjukdom. För barn och ungdomar med egen funktionsnedsättning har materialet "Jag planerar" tagits fram. Materialet kan användas av personal vid individuell planering med stöd av bilder tillsammans med barn och unga. Infoteket är ett kunskapscenter med tillgång till personlig vägledning, ett bibliotek och en webbplats. På biblioteket finns information som faktablad, broschyrer, böcker och filmer om olika funktionsnedsättningar, främst medfödda eller tidigt förvärvade. Det finns kunnig personal som kan svara på frågor om funktionsnedsättningar och ge vägledning för egen vidare kunskapsökning. Infoteket är dessutom en innehållsrik webbplats där infotekets faktablad, litteratur- och utbildningstips finns tillgängliga. På webbplatsen kan man även ställa frågor till olika experter och få personliga svar.

Abstract nr: 70
Från Lekotek till Inspirationsrum

Anna-Lena Raask¹, Elisabeth Eriksson²

¹⁾ Örebro Läns Landsting, Örebro ²⁾ Barn och Ungdomshabiliteringen

Bakgrund

Lekoteken växte fram under 60-talet. Det första Lekoteket startade i Stockholm av två föräldrar, Evy Blid och Karin Stensland-Junker, båda föräldrar till barn med funktionsnedsättning. Lekoteket i Örebro startade på 70-talet. Utlåning av pedagogiskt lekmaterial skedde till hem och förskola för barn 0-7 år. Utvecklingen har gått från ett traditionellt Lekotek till det nuvarande Inspirationsrummet som är integrerat i BUH.

Syfte

En ny verksamhet som är i takt med tiden och där pedagogisk rådgivning fortlever och utvecklas på ett funktionellt sätt i samklang med föräldrar.

Målgrupp

Barn och ungdomar 0-21 år som är inskrivna vid Barn och ungdomshabiliteringen.

Metod

Samlat lekmaterial och pedagogisk litteratur på ett och samma ställe.

Inspirationsrummet visar och inspirerar till lek/sysselsättning samt ger information var i närområdet lekmaterialen kan köpas och till vilken kostnad.

Specialpedagogen ger personliga råd och information om lekmaterial samt lättare anpassningar för barnet/ungdomen med funktionsnedsättning

Inspirationsrummet har "Öppet hus" som vänder sig till barnets/ungdomens familj och nätverk.

Resultatet av utvecklings- kvalitetsarbetet.

En verksamhet som är tillgänglig för familj och barnets nätverk

Föräldrar och nätverk får information om hur materialet kan användas och eventuellt anpassas, kan därefter själva införskaffa lekmaterialen.

Barnomsorg och skola får genom Öppet Hus idéer och inspiration från Inspirationsrummet.

Lekmaterialen är aktuella och finns att köpa på öppna marknaden.

För att kvalitetssäkra verksamheten dokumenteras varje besök i Inspirationsrummet.

Studiebesök från andra verksamheter.

Presenterat Inspirationsrummet vid en Internationell konferens i Brasilien.

Presentation av Inspirationsrummet vid FSHL:s (föreningen för specialpedagoger inom habilitering och lekotek) konferens.

Abstract nr: 76
Strukturerad Lek Utan Gnabb (SLUG)

Cecilia Halin¹, Anna-Lena Östlund²

¹⁾ Landstinget Gävleborg, *Bollnäs* ²⁾ Barn- och ungdomshabiliteringen

Bakgrund

De senaste åren har vi märkt att barn med beteendeproblem har ökat inom verksamheten. Vi som personal har brottats med varför det varit så svårt att nå framgång med våra insatser och hur vi skulle kunna utveckla vår verksamhet för att få en mer hållbar lösning där barnens delaktighet tas tillvara.

Syfte

Syftet är att genom lek stimulera till utveckling i samspel med andra och ge idéer för samspel, kommunikation och fantasi. För oss som personal har det varit viktigt att vara modell.

Metod

5 tillfällen där barnen är med tillsammans med någon vuxen. Varje tillfälle har varit upplagt på samma sätt men med varierat lektema, vilka har varit utifrån situationer som de möter i sin vardag. Vi har använt oss av olika hjälpmedel för kommunikation, tid och lek för att öka deras delaktighet, samspel och interaktion med varandra.

Nuläge/resultat

Vi har genomfört 4 omgångar med 4 barn i åldrarna 4-6 år och planerar att fortsätta. Styrkan i upplägget har varit att vara olika professioner. Vi har provat oss fram med vad som har fungerat och alla barn har fått anpassningar utifrån sina förutsättningar och dessa har med framgång överförts till de vuxna.

Slutsats

Barnen har tagit till sig det aktuella "lekscriptet", med stöd har de antagit den nya rollen och visat prov på stor fantasifullhet. Vi har sett glädje och stolthet hos barnen då de har klarat av de olika aktiviteterna. De vuxna har visat motivation för att ta med sig "konceptet" hem.

Abstract nr: 77

Upplevelser av att skriva med och utan skrivhjälpmedel - ungdomar med Aspergers Syndrom

Ingrid Breivik¹

¹⁾ Jämtlands läns landsting, *Frösön*

Bakgrund: Ungdomar med Aspergers syndrom har ofta handskriftsvårigheter vilka påverkar både deras akademiska utförande och deras sociala interaktioner i skolan. Som intervention kan utprovning och förskrivning av ett datoriserat skrivhjälpmedel erbjudas av arbetsterapeut.

Syfte: Belysa aktiviteten skriva i skolan för ungdomar med Aspergers syndrom och samtidigt undersöka hur användandet av ett datoriserat skrivhjälpmedel påverkar aktivitetsutförandet.

Metod: Fallstudie baserad på intervjuer med fem ungdomar, deras föräldrar och lärare, samt ungdomarnas egen skattning av upplevt utförande och upplevd tillfredsställelse.

Resultat: Att inleda och fullfölja en skrivuppgift kan innebära stora krav, vilka ofta medför ett motstånd mot aktiviteten. Samtliga ungdomar beskrev svårigheter med att skriva för hand, men även svårigheter med att formulera sig i skrift. Det datoriserade skrivhjälpmedlet fungerade väl i syftet att kompensera för de motoriska svårigheterna, däremot kunde det inte kompensera för svårigheter med komponera en text. Lärarnas uppmuntran var ofta var avgörande både för ett påbörjat och för ett fortsatt användande av hjälpmedlet.

Slutsats: Då det aktuella skrivhjälpmedlet kompenserade för de motoriska svårigheterna gav detta i sin tur en positiv effekt på ungdomarnas inställning till att skriva, och hjälpte dem att utveckla sitt skrivande. Studien visar vidare på att det är viktigt att ta bort det hinder för skrivande som handskrift presenterar för dessa ungdomar.

Abstract nr: 80

Habiliteringsplanering med stöd av bilder för barn och ungdomar.

Jag planerar!

Gunnel Wolmerud¹, Eva Spångberg²

¹⁾ , *Bålsta* ²⁾ *Habiliteringen för barn och vuxna Uppsala*

Bakgrund:

Vid våra habiliteringsplaner saknade vi verktyg för att få våra ungdomar aktiva i samtalet och delaktig i sin planering. Vi använde oss av mallar med skriven text.

Vi upptäckte att det gav positiva effekt när vi kompletterade det skrivna materialet med bilder.

Syfte:

Syftet med materialet var att få ungdomarna delaktiga i sin habiliteringsplan. Att de skulle sätta upp mål och kunna påverka insatser/åtgärder. Vi vill också ge ungdomarna möjlighet att träna sig i att föra sin egen talan med tanke på transition. Och få kunskap om vilket stöd habiliteringen kan ge.

Metod:

Materialet iordningställdes till en pärm som innehåller fyra olika områden:

Hemmet, Skola, Fritiden och Vänner. Dessa områden har var och en fyra olika temablåd. På dessa blad sitter aktuella bilder och ungdomen plockar fram de som är aktuellt. Detta leder till en habiliteringsplan som undertecknas av ungdomen och habiliteraren.

Nuläge/Resultat

Pärmen prövas nu av Habiliteringen för barn och vuxna i Uppsala län. Ungdomarna uttrycker att de blir lyssnade på.

Föräldrarna blir ofta positivt överraskade av att ungdomen sagt så mycket. Vi upplever att vi får ett bra samtal. Vi arbetar på funktionella lösningar med journalsystemet. Bilderna behöver utökas.

Slutsats:

Materialet behöver fortsätta att prövas. Genom Uppsala läns habilitering kan man få tillgång till materialet. I motprestation önskar vi få in era synpunkter och förslag på förbättringar.